

KOMISSION VASTAUKSET

EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN ERITYISKERTOMUKSEEN

Horisontti 2020 -puiteohjelmaan osallistumisen laajentamiseen tähtäävät toimenpiteet olivat hyvin suunniteltuja, mutta kestävä muutos riippuu pääasiassa kansallisten viranomaisten toimista

Sisältö

TIIVISTELMÄ (kohdat I–X).....	2
JOHDANTO (kohdat 1–11).....	3
TARKASTUKSEN SISÄLTÖ JA TARKASTUSTAPA (kohdat 12–16).....	4
HUOMAUTUKSET (kohdat 17–86).....	4
JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET (kohdat 87–99).....	9
Suositus 1 – Vahvistetaan toimintapolitiikan tukijärjestelyn käyttöä.....	10
Suositus 2 – Pyritään osallistumista laajentavissa toimenpiteissä siihen, että laajenevasti osallistuvat maat olisivat edustettuina tasapuolisemmin.....	10
Suositus 3 – Helpotetaan täydentävän rahoituksen oikea-aikaista saatavuutta.....	11
Suositus 4 – Parannetaan hankkeiden toteuttajien valmiuksia hyödyntää tutkimustuloksiaan.....	11
Suositus 5 – Tehostetaan osallistumista laajentavien toimenpiteiden seuranta.....	11

Tässä asiakirjassa esitetään Euroopan komission vastaukset Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen huomautuksiin [varainhoitoasetuksen](#) 259 artiklan mukaisesti, ja se julkaistaan yhdessä erityiskertomuksen kanssa.

TIIVISTELMÄ (kohdat I–X)

Komission vastaukset:

I. Talouskasvun ja kilpailukyvyen edistäminen on tiiviisti sidoksissa tutkimukseen ja innovointiin (T&I). Komissio on tästä syystä kiinnittänyt erityistä huomiota tutkimukseen ja innovointiin EU:n puiteohjelmissa – nykyisessä Horisontti Eurooppa -ohjelmassa (2021–2027) ja aiemmassa Horisontti 2020 -ohjelmassa (2014–2020).

II. Vuodesta 1984 alkaen on hyväksytty yhdeksän puiteohjelmaa. Komissio on alusta alkaen seurannut jäsenvaltioiden osallistumista puiteohjelmiin. Tässä yhteydessä se on havainnut osallistumisessa eroja jäsenvaltioiden välillä, ja se on pyrkinyt puuttumaan niihin Horisontti 2020 -puiteohjelmasta lähtien.

Nykyisessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa jatketaan Horisontti 2020 -puiteohjelmassa käynnistettyä pyrkimystä vahvistaa tällä alalla heikommin suoriutuvien maiden – jäsenvaltioiden – osallistumista. Komission toteuttamien toimien – osallistumista laajentavien toimenpiteiden – pitäisi vahvistaa näiden jäsenvaltioiden mahdollisuuksia osallistua onnistuneesti T&I-prosesseihin sekä edistää verkostoitumista ja huippuosaamisen saatavuutta.

Lisäksi ohjelman osallistujien pitäisi pystyä parantamaan T&I-järjestelmiään, mikä vahvistaa niitä ja tarjoaa koko EU:lle mahdollisuuden edetä yhdessä eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) poliittisten tavoitteiden mukaisesti.

III. Komissio suunnitteli ja toteutti useita toimia Horisontti 2020 -puiteohjelmassa. Kyseessä ovat seuraavat toimet:

Tiimiyttäminen: Tuetaan/luodaan huippuosaamiskeskustoja, jotka toimivat esikuvina huippuosaamisen, uusien investointien ja T&I-järjestelmien uudistusten kannustamiseksi.

Twinning-toiminta: Kehitetään huippuosaamista valitulla T&I-alalla, parannetaan tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen näkyvyyttä ja koulutetaan niiden henkilöstöä.

ERA-oppituolet: Tuetaan tukikelpoisten maiden yliopistoja tai tutkimusorganisaatioita, jotta ne voivat houkuttaa ja pitää palveluksessaan pätevää henkilöstöä sekä auttaa huippututkijoita ja heidän tutkimusryhmiään kehittymään suunnanmuuttajiksi alallaan.

Euroopan tiede- ja teknologiayhteistyö (COST): Rajatylittävä tieteellinen verkosto, joka auttaa huippututkijoita ja innovoijia pääsemään eurooppalaisiin ja kansainvälisiin verkostoihin.

V. Horisontti 2020 -puiteohjelman osallistumispohjan laajentamisen avulla on käynnistetty uudistuksia ja muutoksia kansallisissa T&I-järjestelmissä, kannustettu uusien kumppanuuksien luomista ja otettu käyttöön uusia tieteellisiä opetussuunnitelmia, laajennettu verkostoja ja kannustettu julkaisemaan lisää vertaisarvioituja kansainvälisiä julkaisuja.

Laajenevasti osallistuvat maat ovat viime vuosina lisänneet osallistumistaan Horisontti 2020 -puiteohjelmaan. Niiden osuus kaikista Horisontti 2020 -puiteohjelmaan tähän mennessä osoitetuista määrärahoista on keskimäärin 7,2 prosenttia (seitsemännessä puiteohjelmassa se oli 5,5 prosenttia).

Komissio jatkaa tätä työtä. Näiden toimenpiteiden onnistuminen riippuu kuitenkin järjestelmistä, joita on käytössä kansallisella tai alueellisella tasolla.

Horisontti Eurooppa -ohjelmasta annetussa asetuksessa todetaan komission toimista, että ”jäsenvaltioiden on edistettävä näitä toimia vastaavilla oikeasuhteisilla toimenpiteillä [...] unionin, kansallisten ja alueellisten rahastojen tuella”.¹

VI. Vuodesta 2015 lähtien toimintapolitiikan tukijärjestelystä on annettu jäsenvaltioille ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan assosioituneille maille käytännön tukea sellaisten uudistusten suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin, jotka parantavat niiden T&I-investointien, -politiikkojen ja -järjestelmien laatua.

Tukijärjestelystä on annettu suosituksia tukea hakeneille maille. Suositukset sisältävät tärkeitä neuvoja kansallisten T&I-järjestelmien parantamiseksi. Kansalliset hallitukset ovat vastuussa suositusten täytäntöönpanosta.

VII. Horisontti 2020 -puiteohjelmasta lähtien käyttöön otettujen osallistumista laajentavien toimenpiteiden odotetaan tuottavan tulevaisuudessa lukuisia tuloksia. On kuitenkin vielä liian aikaista arvioida toteutettujen tai yhä käynnissä olevien hankkeiden tehokkuutta.

VIII. Edellä mainituilla osallistumista laajentavilla toimenpiteillä saavutetaan lupaavia tuloksia. Tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa on kuitenkin tuotu esiin joitakin näiden toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä seikkoja, joita komissio aikoo käsitellä. Komission omassa seurannassa on myös havaittu joitakin seikkoja, joiden pohjalta näiden toimenpiteiden toteuttamista voidaan parantaa edelleen.

IX. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman perustamisesta annetussa asetuksessa vahvistetaan seuranta koskevia sääntöjä (edellä mainitun Horisontti Eurooppa -asetuksen 50 artikla). Komissio perustaa tätä varten järjestelmän, jolla seurataan osallistumista laajentavien toimenpiteiden täytäntöönpanoa niiden mukaisesti.

X. Komissio hyväksyy kaikki suositukset.

JOHDANTO (kohdat 1–11)

Yhteinen vastaus kohtiin 01–05

Jäsenvaltioiden väliset tutkimus- ja innovaatio suorituskyvyn erot ovat monimutkainen ja monitahoinen kysymys, joka liittyy jaettuun vastuuseen ja jolla on eurooppalainen, kansallinen ja alueellinen ulottuvuus. Horisontti 2020 -puiteohjelmassa käynnistettiin osa-alueen ”Huippuosaamisen levittäminen ja osallistumisen laajentaminen” puitteissa kohdennettuja toimia, joita kutsutaan yleisesti osallistumista laajentaviksi toimenpiteiksi (”Widening”). Tällä osa-alueella on osoitettu 900 miljoonaa euroa sellaisiin toimiin, kuten tiimiyttäminen, twinning-toiminta, ERA-oppitoolit ja COST, joilla autetaan heikommin suoriutuvia maita parantamaan tutkimus- ja innovaatio suorituskyykyään ja helpotetaan aikanaan niiden laajempaa osallistumista puiteohjelmiin.

Lainsäätäjät ovat sopineet, että Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa tämän toiminta-alueen osuus nostetaan 3,3 prosenttiin talousarviosta, kun se Horisontti 2020 -puiteohjelmassa oli noin 1 prosentti. Määrärahoja lisäämällä voidaan vahvistaa suunniteltujen toimenpiteiden vaikutuksia ja edistää paremmin huippuosaamista koko EU:ssa.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/695, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” perustamisesta, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä asetusten (EU) N:o 1290/2013 ja (EU) N:o 1291/2013 kumoamisesta (7 artiklan 5 kohta).

Osallistumisen laajentamista ja huippuosaamisen levittämistä koskevilla toimilla edistetään jäljessä olevien maiden T&I-valmiuksien kehittämistä. Niillä vahvistetaan tällaisten maiden mahdollisuuksia osallistua menestyksekkäästi kansainvälisiin tutkimus- ja innovaatioprosesseihin ja edistetään verkostoitumista ja huippuosaamisen hyödyntämistä.

Ohjelman osallistujien odotetaan pystyvän parantamaan T&I-järjestelmiään, mikä vahvistaa niitä ja tarjoaa koko EU:lle mahdollisuuden edetä yhdessä ERAn poliittisten tavoitteiden mukaisesti.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa tiimityttämisen, twinning-toiminnan ja ERA-oppituolien kaltaisilla toimenpiteillä sekä osaamiskiertoa ja huippuosaamista koskevilla aloitteilla pyritään edistämään huippuosaamisen levittämistä, parantamaan T&I-alan johtamistaitoja ja luomaan vakaa perusta yhteistyölle kumppaneiden kanssa kaikkialla Euroopassa. Komissio odottaa, että hyvin toimiva kansallisten yhteyspisteiden järjestelmä tarjoaa mahdollisille edunsaajille tilaisuuden ehdotuksen ennakkotarkistukseen. Järjestelmää täydennetään verkostoitumispalvelulla, jonka pitäisi auttaa löytämään yhteistyökumppaneita. Uudella erityistoimenpiteellä (niin sanottu hop-on-järjestely) tarjotaan laajenevasti osallistuvista maista peräisin oleville uusille kumppaneille mahdollisuus liittyä yhteistoimintaan perustuviin, jo käynnissä oleviin tutkimus- ja innovaatiohankkeisiin ja edistetään yhteistyösuhteiden luomista.

Sekä Horisontti 2020- että Horisontti Eurooppa -puiteohjelmat ovat huippuosaamiseen ja kilpailuun perustuvia ohjelmia.

TARKASTUKSEN SISÄLTÖ JA TARKASTUSTAPA (kohdat 12–16)

Ei komission vastauksia.

HUOMAUTUKSET (kohdat 17–86)

Komission vastaukset:

28. Horisontti 2020 -puiteohjelman aikana on vuodesta 2015 lähtien annettu toimintapolitiikan tukijärjestelystä käytännön tukea jäsenvaltioille ja Horisontti 2020 -puiteohjelmaan assosioituneille maille sellaisten uudistusten suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin, jotka parantavat niiden T&I-investointien, -politiikkojen ja -järjestelmien laatua.

Helmikuussa 2021 käynnistettyyn Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan sisältyvässä toimintapolitiikan tukijärjestelyssä jatketaan edellä mainittua toimintaa, ja sen olisi tarjottava hyviä käytäntöjä, riippumatonta korkeatasoista asiantuntemusta ja ohjeita jäsenvaltioiden ja assosioituneiden maiden pyynnöstä. Tukijärjestelyn toimia esitellään ja niistä keskustellaan säännöllisesti eurooppalaisen tutkimusalueen ja innovoinnin komiteassa (ERAC).

32. Toimintapolitiikan tukijärjestely on analyyttinen väline, jonka kautta annetaan suosituksia. Sidosryhmät voivat vastustaa näiden suositusten täytäntöönpanoa, sillä ne saattavat pelätä nykytilanteen muuttumista, ja siten täytäntöönpano edellyttää poliittista johtajuutta kansallisella tasolla.

Komissio panee merkille tilintarkastustuomioistuimen esille ottaman kysymyksen ja käsittelee sitä parhaillaan. Komission vuonna 2019 tekemässä tukijärjestelyn arvioinnissa todettiin kuitenkin, että riippumattomien asiantuntijoiden neuvot ja vastavuoroinen oppiminen auttoivat poliittisia päättäjiä

ymmärtämään omia T&I-järjestelmiään ja kehittämään aiempaa enemmän ulospäin suuntautuvaa näkökulmaa. Lisäksi komissio totesi, että maat todella tarvitsevat tämentyyppistä tukea ja että tämä tarve jatkuu tulevina vuosina.

33. Komissio on yhtä mieltä tilintarkastustuomioistuimen huomautuksesta, mutta se analysoi tukijärjestelyä koskevia raportteja, joita asiantuntijat toimittivat tarkistettuaan asianomaisten maiden T&I-järjestelmän.

Tämän jälkeen raportteja käsitellään laajoissa kahdenvälisissä keskusteluissa asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa, jotta raporttien suositukset ja huomautukset voidaan asettaa oikeaan asiayhteyteen.

Jäsenvaltioita kannustetaan näin ollen käsittelemään raportin suosituksia oman T&I-järjestelmänsä parantamiseksi.

35. Jäsenvaltiot ovat täysin vastuussa asiantuntijoiden raporteissaan antamien suositusten täytäntöönpanosta.

Tukijärjestelyä koskevasta asiantuntijaraportista keskustellaan asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa, jotta ne voivat esittää omat näkemyksensä ja arvioida, miten ehdotetut suositukset voidaan parhaiten panna täytäntöön.

39. Raportti komission vuonna 2019 tekemästä toimintapolitiikan tukijärjestelyä koskevasta arvioinnista annettiin ennen tukijärjestelyn suunnittelua ja valmistelua Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puitteissa. Kun uudistettu toimintapolitiikan tukijärjestely hyväksyttiin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puitteissa helmikuussa 2021, tukijärjestelyn arvioinnissa esitettyjen suositusten täytäntöönpano otettiin huomioon prosessissa.

41. Toimintapolitiikan tukijärjestely on väline, jolla jäsenvaltioita autetaan niiden uudistusprosesseissa, mutta sitä voidaan täydentää muilla tukitoimilla.

YHTEINEN VASTAUS KOHTIIN 42–49: Osallistumista laajentavien toimenpiteiden hyväksymisen jälkeen komissio on seurannut tukikelpoisten jäsenvaltioiden osallistumisessa tapahtunutta edistystä.

Vaikka kyseiset maat eivät vielä ole saavuttaneet toivottua osallistumisastetta, toimien odotetaan onnistuvan. Suurin osa Horisontti 2020 -hankkeista on käynnissä, ja uusia toimenpiteitä toteutetaan Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa koskevan asetuksen 7 artiklan 5 kohdassa vahvistetaan seuraava periaate:

”Ohjelmalla autetaan osallistumisohjaa laajentavia maita lisäämään osallistumistaan siihen ja edistämään laajaa maantieteellistä kattavuutta yhteistoimintaan perustuvissa hankkeissa, myös levittämällä tieteellistä huippuosaamista, edistämällä uusia yhteistoiminnallisia yhteyksiä, edistämällä aivokiertoa sekä panemalla täytäntöön 24 artiklan 2 kohta ja 50 artiklan 5 kohta. Jäsenvaltioiden on edistettävä näitä toimia vastaavilla oikeasuhteisilla toimenpiteillä, myös maksamalla tutkijoille houkuttelevaa palkkaa, unionin, kansallisten ja alueellisten rahastojen tuella. Kyseisen tutkimus- ja innovointialan tilanne huomioon ottaen kiinnitetään erityistä huomiota maantieteelliseen tasapainoon arviointilautakunnissa ja muissa elimissä, kuten johtokunnissa ja asiantuntijaryhmissä, tinkimättä kuitenkaan huippuosaamisen kriteereistä.”

50. Horisontti 2020- ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmat ovat kilpailuun perustuvia ohjelmia, eikä maakohtaisia kiintiöitä voida asettaa. Niillä autetaan kuitenkin laajenevasti osallistuvia maita lisäämään osallistumistaan näihin ohjelmiin ja edistämään laajaa maantieteellistä kattavuutta (ks. vastaus kohtaan 42, Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta annetun asetuksen 7 artiklan 5 kohta ja osallistumisäännöt). Osallistumiserojen odotetaan edelleen tasoittuvan Horisontti

Eurooppa -puiteohjelmassa laajenevasti osallistuvien maiden välillä, kun hankevalikoima kasvaa, toiminta ja kohdennetut tiedotustoimet monipuolistuvat ja kansallisten yhteyspisteiden verkosto vahvistuu.

52. Tilintarkastustuomioistuin viittaa joihinkin osallistumista laajentavien toimenpiteiden täytäntöönpanon näkökohtiin, jotka tulevat esiin käynnissä olevien hankkeiden analyysistä.

Nämä liittyvät lähinnä valmiuksiin luoda järjestelmä, joka tukee tutkimuksen ja innovoinnin kehittämistä kansallisella tasolla laajenevasti osallistuvissa maissa.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ensimmäisellä strategisella suunnitelmalla (2021–2024) pyritään tukemaan maantieteellistä monimuotoisuutta, luomaan tarvittavat valmiudet, joilla mahdollistetaan onnistunut osallistuminen T&I-prosessiin, sekä edistämään verkostoitumista ja huippuosaamisen saatavuutta.

Näitä näkökohtia on tarkoitus käsitellä parhaillaan laadittavassa Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuosien 2023–2024 työohjelmassa, joka koskee osallistumisen laajentamista ja huippuosaamisen levittämistä.

Näin ollen laajenevasti osallistuvat maat voivat saavuttaa kilpailuetua Euroopan ja kansainvälisellä tasolla sellaisten täydentävien toimien (Horisontti Eurooppa -työohjelma vuosiksi 2023–2024) avulla, joilla pyritään kehittämään laajenevasti osallistuvien maiden T&I-valmiuksia myös toteuttamalla kansallisia ja alueellisia T&I-uudistuksia ja -investointeja.

Valmiuksien kehittämisessä on kyse muustakin kuin pelkästään tieteellisistä valmiuksista, sillä se koskee myös johtamis- ja hallintovalmiuksien kehittämistä sellaisissa laitoksissa, jotka ovat halukkaita hoitamaan konsortion johtotehtäviä.

Tiimiyytämistoimilla luodaan uusia huippuosaamiskeskustoimia tai nykyaikaistetaan jo olemassa olevia tekemällä hyvin tiivistä strategista yhteistyötä johtavien ulkomaisten laitosten kanssa. Vaikutuksia vahvistetaan ennakoehdolla, jonka mukaan on varmistettava, että rakennerahastoista tai muista lähteistä saadaan täydentäviä investointeja (erityisesti infrastruktuuriin, rakentamiseen ja laitteistoihin).

Lisäksi keskuskeskukset ovat osoitus nykyaikaisen hallinnon ja johtamisen onnistumisesta ja kannustavat siten uudistamaan yleisesti kansallista T&I-ympäristöä.

57. (TOINEN LUETELMAKOHTA): EAKR:n vuosien 2014–2020 sääntelykehysten mukaan tukikelpoisuus päättyy 31. joulukuuta 2023. Hankkeiden päättämistä koskevissa ohjeissa esitetään kuitenkin kaksi vaihtoehtoa EAKR:n varoista yhteisrahoitetuille toimille, joita ei voida saattaa päätökseen päättämisasiakirjojen toimituspäivään (15. helmikuuta 2025) mennessä:

- ei-toimivat hankkeet (eli hankkeet, joita ei ole saatettu fyysisesti päätökseen tai toteutettu kokonaisuudessaan), joiden kokonaiskustannukset ovat yli 2 miljoonaa euroa, voidaan saattaa päätökseen vuotta myöhemmin (15. helmikuuta 2026) tietyin edellytyksin muun rahoituksen avulla
- hankkeet, joiden kokonaiskustannukset ovat yli 5 miljoonaa euroa, voidaan toteuttaa vaiheittain ohjelmakaudella 2021–2027 tietyin edellytyksin; erityisesti toimen on koostuttava kahdesta tunnistettavasta vaiheesta, ja toisen vaiheen on oltava tukikelpoinen ohjelmakaudella 2021–2027 (eli toisen vaiheen on oltava kaikkien ohjelmakaudella 2021–2027 sovellettavien sääntöjen mukainen (asetuksen (EU) N:o 2021/1060 118 artikla), joten se voidaan rahoittaa ohjelmakauden 2021–2027 varoista).

Vastaus laatikkoon 3 – Esimerkki vaikeuksista, joita tiimiyytämishankkeella on Euroopan aluekehitysrahaston täydentävää rahoitusta koskien

Hallintoviranomaisten on noudatettava asianmukaista huolellisuutta, kun valitaan EAKR:n tukea saavia toimia. Viivästykset johtuivat hallintoviranomaisen vaatiman menettelyn monimutkaisuudesta ja edunsaajan vaikeuksista laatia ja toimittaa tarvittavat asiakirjat.

59. Komissio on vahvistanut Horisontti Eurooppa -puiteohjelman seuranta- ja raportointia koskevat säännöt. (50 artikla). Komissio seuraa tältä pohjalta jatkuvasti ohjelman hallinnointia ja täytäntöönpanoa. Tulosraportointijärjestelmällä on varmistettava, että ohjelman toteuttamisen ja tulosten seurannassa käytettävät tiedot kerätään tehokkaasti, tuloksellisesti ja oikea-aikaisesti.

Komissio huolehtii näin ollen seikoista, jotka on otettava huomioon toteutettujen osallistumista laajentavien toimenpiteiden seurannassa, kuten tilintarkastustuomioistuimen totesi kohdassa 61.

YHTEINEN VASTAUS KOHTIIN 60 JA 61:

Täydentävä rahoitus on kuulunut huhtikuusta 2021 alkaen seurantaprosessin piiriin kyseisen rahoituksen ennakkoarvioinnin lisäksi siinä mielessä, että komissio on alkanut pyytää hankkeiden arviointivaiheessa raporttia täydentävän rahoituksen käytöstä, mikä korostaa entistä enemmän täydentävää rahoitusta koskevan raportoinnin ja täydentävän rahoituksen käyttöä koskevan avoimuuden tarpeellisuutta.

63. Osallistumista laajentavien toimenpiteiden suunnittelu on haastavaa. Niillä pyritään parantamaan merkittävästi tutkimustyöhön liittyvää edunsaajien suorituskykyä valitulla tieteenalalla ja helpottamaan edunsaajien onnistumista kilpailukykyisen rahoituksen saamisessa. Kansainvälisen henkilöstön rekrytointi on tärkeä tekijä näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Komissio edellyttää, että ohjelman täytäntöönpanoa varten rekrytoitavien korkean tason tutkijoiden on oltava kyseisen tutkimusalan huippututkijoita ja tutkimusjohtajia, joilla on näyttöä tehokkaasta johtamisesta.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa (2021–2027) koskevan asetuksen 7 artiklan 5 kohdassa todetaan seuraavaa: ”Jäsenvaltioiden on edistettävä näitä toimia vastaavilla oikeasuhteisilla toimenpiteillä, myös maksamalla tutkijoille houkuttelevaa palkkaa, unionin, kansallisten ja alueellisten rahastojen tuella.”

64. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa komissio edellyttää työohjelmissa määrättyllä tavalla, että laajenevasti osallistuvat maat esittävät selkeän kuvauksen korkean tason tutkijoiden aiotusta kokonaispalkkauksesta ja perusteista, joiden mukaisesti palkkataso on vahvistettu, sekä tutkijan tehtävistä, vastuutasosta ja velvollisuuksista.

65. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan (2021–2027) liittyvissä komission työohjelmissa kiinnitetään erityistä huomiota myös osallistumista laajentavien toimien kestävyteen.

Tätä varten komissio pyytää hakijaa esittämään investointisuunnitelman, joka sisältää toimivaltaisten kansallisten tai alueellisten viranomaisten tai yksityisten rahoittajien täydentävää rahoitusta koskevat sitoumuskirjeet, joissa ne sitoutuvat osoittamaan varoja (esimerkiksi EAKR:n yhteisrahoittamista ohjelmista tai muista lähteistä peräisin olevia varoja) tulevan keskuksen toteuttamiseen ja erityisesti infrastruktuuri- ja laiteinvestointeihin. Hankkeen täydentävää rahoitusta koskevat sitoumuskirjeet ovat olennainen osa ehdotuksen arviointia.

Jotta voidaan tuottaa lisätuloja tutkimustuloksia hyödyntämällä, osallistumista laajentaviin toimenpiteisiin osoitetuista varoista hyötyvän laitoksen on oltava riittävän kypsä.

68. Hankkeiden arviointikokouksissa keskustellaan laajasti omavaraisuuden saavuttamisesta EU:n avustuksen päätyttyä. Omavaraisuus ei merkitse järjestelmän ulkopuolelle jäämistä. On normaalia, että huippuosaamiskeskukset jatkavat toimintaansa tietyn yliopiston tai tutkimuslaitoksen puitteissa. Useimmat keskukset onnistuvat nytkin saamaan kilpailukykyistä rahoitusta eri lähteistä,

vaikka hankkeet eivät ole vielä päättyneet, ja tämä merkitsee, että keskukset etenevät hyvin kohti kestävyttä.

69. Huippuosaamismerkkejä myönnettiin ainoastaan Horisontti 2020 -puiteohjelman ensimmäisessä ehdotuspyynnössä saaduille tiimiyyttämiseen liittyviä Teaming2-hankkeita koskeville ehdotuksille, jotka ylittivät arvioinnissa laatukynnyksen mutta joita ei rahoitettu ehdotuspyynnön rajallisen budjetin vuoksi.

Tiimiyyttämisen on tarkoitus olla Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa yksi niistä toimista, joille myönnetään huippuosaamismerkki.

72. EU:n tutkimus- ja kehitystietopalvelulla (Cordis) on monipuolinen ja jäsenelty julkinen tietovarasto, jossa on tietoa hankkeista, kuten hanketiedotteita, osallistujia koskevia tietoja, raportteja, tuotoksia ja linkkejä avoimesti saatavilla oleviin julkaisuihin.

Hankkeiden edunsaajat toimittavat tiedot sähköisille avustushakemuksille tarkoitettun tietovaraston kautta, ja ne siirretään kuukausittain Cordis-palveluun. Lisäksi kaikki osallistumista laajentavat välineet ovat oikeudellisen luokittelunsa mukaan koordinointi- ja tukitoimia eivätkä varsinaisia tutkimus- tai innovaatioita. Tämä tarkoittaa, että tutkimustuloksia saadaan vain jatkotoimien yhteydessä eikä niitä välttämättä kirjata hankeraportteihin.

76. Tiimiyyttämistoimien tarkoituksena on luoda uusia huippuosaamiskeskustoja tai nykyaikaistaa jo olemassa olevia tekemällä hyvin tiivistä strategista yhteistyötä johtavien ulkomaisten laitosten kanssa. Kun keskukset on perustettu, niiden olisi majakoiden tavoin tarjottava kauaskantoisia vaikutuksia ja toimittava esikuvina parhaiden osaajien houkuttelemiseksi. Lisäksi keskusten olisi oltava osoitus nykyaikaisen hallinnon ja johtamisen onnistumisesta ja kannustettava siten uudistamaan yleisesti kansallisia T&I-ympäristöjä.

Käynnissä olevilla toimilla odotetaan tässä yhteydessä olevan merkittäviä vaikutuksia laajenevasti osallistuvissa maissa.

77. ERA-oppituolien tarkoituksena on tukea tukikelpoisten maiden yliopistoja tai tutkimusorganisaatioita, jotta ne voivat houkuttaa ja pitää palveluksessaan pätevää henkilöstöä huippututkijan ja tutkimusjohtajan (ERA-oppituolin "haltija") johdolla ja toteuttaa rakenteellisia muutoksia kestävästi huippuosaamisen saavuttamiseksi.

Käynnissä olevilla toimilla odotetaan tässä yhteydessä olevan merkittäviä vaikutuksia laajenevasti osallistuvissa maissa.

YHTEINEN VASTAUS KOHTIIN 81–83:

Euroopan tutkimuksen toimeenpanovirasto julkaisi joulukuussa 2021 huippuosaamisen levittämisen ja osallistumisen laajentamisen vaikutuksia käsittelevän kertomuksen "Spreading Excellence and Widening Participation Impact Report". Se sisältää joitakin Horisontti 2020 -puiteohjelman tuloksia ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa käsittelevän katsauksen.

Kertomuksessa esitetään näkemyksiä Horisontti 2020 -puiteohjelman osallistumista laajentavien hankkeiden vaikutuksista tiimiyyttämisen-, twinning- ja ERA-oppituolihankkeiden pohjalta.

Osallistumisen laajentamisen vaikutuksia käsittelevässä kertomuksessa tarkastellaan ja analysoidaan taloudellisia, sosiaalisia ja tieteellisiä vaikutuksia. Vaikutuksia koskevassa tutkimuksessa noudatetaan Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yrityskehityksen vaikutuspolkujen rakennetta. Kertomuksessa esitetään tiimiyyttämisen-, twinning- ja ERA-oppituolihankkeiden yhteydessä havaittuja keskeisiä vaikutuksia, joiden tueksi esitetään kyselyistä saatua tietoa. Tärkeimmät viestit esitetään johtopäätöksissä ja lopullisissa suosituksissa.

Komissio ottaa ohjelman jatkosuunnittelussa ja seurannassa huomioon tämän kertomuksen johtopäätökset.

84. Komissio pyrkii määrittelemään parhaat keskeiset tulosindikaattorit lähitulevaisuudessa toteutettavia osallistumispohjan laajentamistoimia varten ja löytämään monipuolisempia tapoja esitellä hankkeiden myönteisiä tuloksia.

Kuten tilintarkastustuomioistuin toteaa, komissio on kuitenkin toteuttanut edunsaajien keskuudessa kyselyjä arvioidakseen hankkeiden edistymistä ja tehdäkseen johtopäätöksiä ohjelman edistymisestä.

86. Komissio aikoo ottaa vuosien 2023–2024 työohjelmassa esitettyjen osallistumispohjaa laajentavien toimenpiteiden yhteydessä käyttöön uuden toimenpiteen, jonka tarkoituksena on auttaa edunsaajia tulosten levittämisessä ja hyödyntämisessä. Rahoituksen päätyttyä jatkotoimet varmistetaan arvioimalla järjestelmällisesti päättyneiden hankkeiden vaikutuksia sopivan ajan kuluttua.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET (kohdat 87–99)

Komission vastaukset:

87. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikalla voidaan pyrkiä lisäämään huippuosaamista vain, jos kaikki edistyvät. EU:n T&I-järjestelmän on edistettävä osallistavampaa lähestymistapaa, jotta kaikki voivat osallistua ja kaikki voivat hyötyä. Nykyisiin eroihin T&I-valmiuksiltaan parhaiden maiden ja jälkeen jääneiden maiden välillä voidaan puuttua tutkimus- ja innovaatio toimintaan tehtävillä investoinneilla ja rakennepoliittisilla uudistuksilla.

Tutkimuksen ja innovoinnin välisten yhteyksien tiivistäminen ja institutionaalinen yhteistyö laadukkaana tietämyksen tuottamiseksi ovat myös ensiarvoisen tärkeitä, jotta näitä eroja voidaan kuroa umpeen.

Lisäksi T&I-alalla vähemmän kehittyneet maat pystyvät parantamaan T&I-järjestelmiään, mikä vahvistaa niitä ja tarjoaa koko EU:lle mahdollisuuden edetä yhdessä hyödyntämällä olemassa olevaa huippuosaamista ja yhdistämällä näiden maiden järjestelmät laajempiin verkostoihin. Tämän saavuttamiseksi on otettava käyttöön kaikki mahdolliset keinot ja koordinoitava niitä.

88. Komission toteuttamien toimien onnistuminen edellyttää kansallisten ja alueellisten järjestelmien sitoutumista institutionaalisten uudistusten ja T&I-järjestelmän muutosprosessien pohjalta. Lisäksi on suunnattava kansallisia investointeja T&I-valmiuksiin ja nostettava T&I-toimijoiden huippuosaamisen vaatimustasoa laajenevasti osallistuvissa maissa yhteistyössä merkittävien eurooppalaisten ja kansainvälisten instituutioiden kanssa.

Suositus 1 – Vahvistetaan toimintapolitiikan tukijärjestelyn käyttöä

1.A. Komissio hyväksyy suosituksen.

1.B. Komissio hyväksyy ehdotetun suosituksen ottaa käyttöön mekanismeja (kuten PSF open -järjestely), joilla varmistetaan toimintapolitiikan tukijärjestelyn aiempien maakohtaisten toimien yhteydessä laadittujen suositusten täytäntöönpano ohjausjaksoon ja elpymis- ja palautumissuunnitelmiin liittyvien uudistusten mukaisesti.

91. Horisontti Eurooppa -puiteohjelma on jatkoa Horisontti 2020 -puiteohjelmalle, ja sillä pyritään lisäämään osallistumista laajentavien toimenpiteiden edunsaajien osallistumista puiteohjelmaan.

Komissio on tietoinen tilintarkastustuomioistuimen esittämistä huomautuksista ja toimii niiden mukaisesti.

Suositus 2 – Pyritään osallistumista laajentavissa toimenpiteissä siihen, että laajenevasti osallistuvat maat olisivat edustettuina tasapuolisemmin

Komissio hyväksyy suosituksen ja tutkii mahdollisia toimenpiteitä ottaen huomioon laajenevasti osallistuvien maiden osallistumisessa tapahtuvan kehityksen.

94. Vaikka komissio on kiinnittänyt jatkuvasti huomiota osallistumispohjan laajentamishankkeiden täydentävään rahoitukseen (ennakkotarkastukset), komission seuranta on nyt laajennettu hankkeen elinkaaren aikana. Tältä osin komissio on alkanut pyytää hankkeiden arviointivaiheessa raporttia täydentävän rahoituksen käytöstä, mikä korostaa entistä enemmän täydentävää rahoitusta koskevan raportoinnin ja täydentävän rahoituksen käyttöä koskevan avoimuuden tarpeellisuutta.

Suositus 3 – Helpotetaan täydentävän rahoituksen oikea-aikaista saatavuutta

Komissio hyväksyy suosituksen.

Ohjelmakaudella 2021–2027 yhteistyössä hallinnoituihin unionin rahastoihin sovellettavan, yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 73 artiklassa vahvistetaan säännöt, joita sovelletaan hallintoviranomaisten suorittamaan toimien valintaan. Kyseisen artiklan 4 kohta sisältää erityissäännöksiä, jotka koskevat Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta yhteisrahoitettuja toimia tai toimia, joille on myönnetty huippuosaamismerkki. Näillä säännöksillä voidaan helpottaa ja nopeuttaa hallintoviranomaisten työtä, kun ne valitsevat kyseisiä toimia. Komissio valmistelee parhaillaan ohjeita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ja EAKR:n välisestä synergiasta (myös huippuosaamismerkkin käytöstä ja tiimityttämisestä).

95. Entisen Horisontti 2020 -puiteohjelman aikana hyväksytyjen toimenpiteiden täytäntöönpano on enimmäkseen vielä kesken.

Komission uusi Horisontti Eurooppa -puiteohjelma jatkaa tätä pyrkimystä, ja siinä otetaan huomioon edellisestä ohjelmasta saadut kokemukset sekä käynnissä oleviin hankkeisiin liittyvät raportit ja seuranta.

96. Ks. komission vastaus kohtaan 72.

Suositus 4 – Parannetaan hankkeiden toteuttajien valmiuksia hyödyntää tutkimustuloksiaan

4.A. Komissio hyväksyy suosituksen.

4.B. Komissio hyväksyy suosituksen.

4.C. Komissio hyväksyy suosituksen.

98. Ks. komission vastaus kohtaan 59.

99. Komissio laatii johdonmukaisen kehysten keskeisille tulosindikaattoreille kaikkia osallistumisohjelmien laajentamistoimia varten ottaen huomioon yksittäisten toimien erityisvaatimukset. Tähän sisältyy edunsaajille tarkoitettu ohjeasiakirja, jonka soveltaminen on pakollista.

Suositus 5 – Tehostetaan osallistumista laajentavien toimenpiteiden seuranta

5.A. Komissio hyväksyy suosituksen.

5.B. Komissio hyväksyy suosituksen.